

**ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ**

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Προτρεπτικός πρὸς Θεμισώνα,
αποσπάσματα 8-9

Τὰ ὑποκείμενα πρὸς τὸν βίον ἡμῖν, οἷον τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, καθάπερ ὄργανά τινα ὑπόκειται, τούτων δ' ἐπικίνδυνός ἐστιν ἡ χρῆσις, καὶ πλέον θάτερον ἀπεργάζεται τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένοις. Δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαι τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως, δι' ἧς πάντα ταῦτα εὖ θησόμεθα. Φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῖν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύσεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως.

Ἔτι τοίνυν ἄλλαι μὲν εἰσιν αἱ ποιοῦσαι ἕκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ πλεονεκτημάτων ἐπιστήμαι, ἄλλαι δὲ αἱ χρώμεναι ταύταις, καὶ ἄλλαι μὲν αἱ ὑπηρετοῦσαι, ἕτεραι δὲ αἱ ἐπιτάττουσαι, ἐν αἷς ἐστὶν ὡς ἂν ἡγεμονικωτέραις ὑπαρχούσαις τὸ κυρίως ὄν ἀγαθόν. Εἰ τοίνυν μόνη ἡ τοῦ κρίνειν ἔχουσα τὴν ὀρθότητα καὶ ἡ τῷ λόγῳ χρωμένη καὶ ἡ τὸ ὄλον ἀγαθὸν θεωροῦσα, ἣτις ἐστὶ φιλοσοφία, χρῆσθαι πᾶσι καὶ ἐπιτάττειν κατὰ φύσιν δύναται, φιλοσοφητέον ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς μόνης φιλοσοφίας τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀναμάρτητον ἐπιτακτικὴν φρόνησιν ἐν **ἑαυτῇ** περιεχούσης.

ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ

Επιστολή στον Μενουκέα, 122

Μήτε νέος τις ὦν μελλέτω φιλοσοφεῖν, μήτε γέρον ὑπάρχων κοπιάτω φιλοσοφῶν· οὔτε γὰρ ἄωρος οὐδεὶς ἐστὶν οὔτε πάρωρος πρὸς τὸ κατὰ ψυχὴν ὑγιαῖνον. Ὁ δὲ λέγων ἢ μήπω τοῦ φιλοσοφεῖν ὑπάρχειν ὥραν ἢ παρεληλυθέναι τὴν ὥραν, ὁμοίως ἐστὶν τῷ λέγοντι πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ μήπω παρεῖναι τὴν ὥραν ἢ μηκέτι εἶναι. Ὡστε φιλοσοφητέον καὶ νέῳ καὶ γέροντι, τῷ μὲν ὅπως γηράσκων νεάζῃ τοῖς ἀγαθοῖς διὰ τὴν χάριν τῶν γεγονότων, τῷ δὲ ὅπως νέος ἅμα καὶ παλαιὸς ἦ διὰ τὴν ἀφοβίαν τῶν μελλόντων. Μελετᾶν οὖν χρὴ τὰ ποιοῦντα τὴν εὐδαιμονίαν, εἴπερ παρούσης μὲν **αὐτῆς** πάντα ἔχομεν, ἀπούσης δὲ πάντα πράττομεν εἰς τὸ ταύτην ἔχειν.

A1.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη:

- α. Η όραση και η ακοή μπορούν να καταστούν επικίνδυνες για τη ζωή του ανθρώπου.
- β. Στη φιλοσοφία εμπεριέχεται η λογική σκέψη.
- γ. Η φιλοσοφική ενασχόληση εξαρτάται από την ηλικία του ανθρώπου.

(μονάδες 6)

A1.β. ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης: Σε ποια φράση του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η αντωνυμία «ἐαυτῆ»;

εἶπερ παρούσης μὲν αὐτῆς: Σε ποια φράση του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η αντωνυμία «αὐτῆς»;

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

B1. Γιατί πρέπει να φιλοσοφεί ο άνθρωπος σύμφωνα με τον Αριστοτέλη στο πρώτο απόσπασμα του Προτρεπτικού του λόγου «Τὰ ὑποκείμενα πρὸς τὸν βίον...διάξειν ὠφελίμως.» και πὼς απαντᾶ ο Επικουρος στο ίδιο ερώτημα στη δική του επιστολή;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Η φυσική επιστήμη επιτυγχάνει μέσω των εφαρμογών της να καταστεί χρήσιμη σε όλους τους ανθρώπους, ανεξάρτητα από το αν αυτοί έχουν ποτέ έρθει σε επαφή με αυτή καθεαυτή την επιστήμη· η διδασκαλία της επιστήμης προτείνεται όχι μόνο για τα οφέλη που προσφέρει σε όσους ασχοληθούν τελικά με αυτή, αλλά και για τις θετικές συνέπειες που έχει συνολικά για το ανθρώπινο είδος. Η φιλοσοφία δεν διαθέτει αυτή τη χρησιμότητα. Το μοναδικό όφελος που μπορεί να έχει κανείς από τη μελέτη της φιλοσοφίας, όταν αυτός δεν είναι φοιτητής της φιλοσοφίας, είναι ένα πιθανά έμμεσο όφελος, το οποίο συνδέεται με τη συνολική θεώρηση που αποκτά ο εν λόγω άνθρωπος επί της ίδιας του της ζωής. Σε αυτές ακριβώς τις συνέπειες που επιφέρει η φιλοσοφία στη ζωή μας, θα πρέπει κι εμείς να αναζητήσουμε την αξία της. (...)

Από τη στιγμή που θα αρχίσουμε να φιλοσοφούμε, όμως, διαπιστώνουμε ότι ακόμα και τα πιο συνηθισμένα αντικείμενα της καθημερινότητας μάς οδηγούν σε ερωτήματα των οποίων δεν είμαστε σε θέση να δώσουμε παρά μόνο ημιτελείς απαντήσεις. Παρά το γεγονός ότι η φιλοσοφία δεν είναι σε θέση να μας δώσει μια βέβαιη απάντηση στα ερωτήματα που η ίδια θέτει, μας παρέχει ένα πλήθος από προτεινόμενες δυνατότητες, διευρύνοντας έτσι και απελευθερώνοντας τη σκέψη μας από την τυραννία της συνήθειας. Κατά συνέπεια, αν και καταστρέφει το αίσθημα βεβαιότητας που είχαμε σχετικά με τη φύση των πραγμάτων, η φιλοσοφία καταφέρνει τελικά να αυξήσει τη γνώση μας σχετικά με το ποια πραγματικά μπορεί να είναι η φύση του κόσμου μας· αποκαθλώνει τον, κατά κάποιο τρόπο, αλαζονικό δογματισμό εκείνων που δεν έχουν δοκιμάσει ποτέ να απελευθερώσουν τη σκέψη τους και διατηρεί ζωντανή μέσα μας την αίσθηση του θαυμαστού, περιγράφοντας τα οικεία σε μας αντικείμενα μέσα από μια ανοίκεια οπτική.

Από το βιβλίο του Bertrand Russell "Τα Προβλήματα της Φιλοσοφίας", Εκδόσεις
Αρσενίδη σε μετάφραση Αντώνη Πέρη.

B2. Γιατί υπερτερεί η φιλοσοφία έναντι των άλλων επιστημών σύμφωνα με το *δεύτερο απόσπασμα του Αριστοτέλη «Ἔτι τοίνυν ἄλλαι μὲν εἰσιν αἱ ποιοῦσαι... ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης.»* και το *παράλληλο κείμενο;*

Μονάδες 10

B.3. Με ποιες λέξεις του αρχαίου κειμένου έχουν ετυμολογική συγγένεια οι παρακάτω λέξεις της νέας Ελληνικής: *ενδεής, πρόωρος, απρόσιτος, άμαξα, σωφρονισμός.*

Μονάδες 10

B.4. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε όνομα της στήλης Α και δίπλα το γράμμα της στήλης Β που αντιστοιχεί στη σωστή φράση.

Α	Β
<ol style="list-style-type: none">1. Θεόφραστος2. Δημόκριτος3. Άνυτος4. Χαρμίδης5. Διονύσιος Α΄	<ol style="list-style-type: none">α. κατήγορος του Σωκράτηβ. ίδρυσε αριστοτελική σχολή με το όνομα <i>Περίπατος</i>γ. τύραννος των Συρακουσών (405-367 π.Χ.)δ. ατομικός φιλόσοφος του 5^{ου}/4^{ου} αι. π.Χ.ε. θείος του Πλάτωνα

Μονάδες 10

B. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφώντας, Κύρου Παιδεία, 72.21. -7.2.25

Ο Κροίσος εξηγεί στον Κύρο ότι για τις αποφάσεις του έπαιξε ρόλο ο χρησμός του μαντείου των Δελφών, που του είπε ότι αν αποκτήσει αυτογνωσία θα μπορέσει να ζήσει ευτυχισμένος. Όμως ο Κροίσος δεν το ερμήνευσε σωστά και τώρα βρίσκεται αιχμάλωτος του Κύρου.

Ἐγὼ δ' ἀκούσας τὴν μαντείαν ἤσθην. ἐνόμιζον γὰρ τὸ ῥᾶστόν μοι αὐτὸν προστάξαντα τὴν εὐδαιμονίαν διδόναι. ἄλλους μὲν γὰρ γινώσκειν τοὺς μὲν οἷόν τ' εἶναι τοὺς δ' οὐ· ἑαυτὸν δὲ ὅστις ἐστὶ πάντα τινὰ ἐνόμιζον ἄνθρωπον εἰδέναι. καὶ τὸν μετὰ ταῦτα δὴ χρόνον, ἕως μὲν εἶχον ἡσυχίαν, οὐδὲν ἐνεκάλουν μετὰ τὸν **τοῦ παιδὸς** θάνατον ταῖς τύχαις· ἐπειδὴ δὲ ἀνεπέισθην ὑπὸ τοῦ Ἀσσυρίου ἐφ' ὑμᾶς στρατεύεσθαι, εἰς πάντα κίνδυνον ἦλθον· ἐσώθην μέντοι οὐδὲν κακὸν λαβών. οὐκ αἰτιῶμαι δὲ οὐδὲ τάδε τὸν θεόν. ἐπεὶ γὰρ ἔγνων ἑμαυτὸν μὴ ἰκανὸν **ὑμῖν** μάχεσθαι, ἀσφαλῶς σὺν τῷ θεῷ ἀπῆλθον καὶ **αὐτὸς** καὶ οἱ σὺν ἐμοί. νῦν δ' αὖ πάλιν ὑπὸ τε πλούτου τοῦ παρόντος διαθρυπτόμενος καὶ ὑπὸ τῶν δεομένων μου προστάτην γενέσθαι καὶ ὑπὸ τῶν δώρων ὧν ἐδίδοσάν μοι καὶ ὑπ' ἀνθρώπων, οἳ με κολακεύοντες ἔλεγον ὡς εἰ ἐγὼ θέλοιμι ἄρχειν, πάντες ἂν ἐμοὶ πείθοιντο καὶ μέγιστος ἂν εἶην ἀνθρώπων, ὑπὸ τοιούτων δὲ λόγων **ἀναφυσώμενος**, ὡς εἶλοντό με πάντες οἱ κύκλῳ βασιλεῖς προστάτην τοῦ πολέμου, ὑπεδεξάμην τὴν στρατηγίαν, ὡς ἰκανὸς ὢν μέγιστος γενέσθαι, ἀγνοῶν ἄρα ἑμαυτόν, ὅτι σοὶ ἀντιπολεμεῖν ἰκανὸς ὄμην εἶναι, πρῶτον μὲν ἐκ θεῶν γεγονότι, ἔπειτα δὲ διὰ βασιλέων πεφυκότι, ἔπειτα δ' ἐκ παιδὸς ἀρετὴν ἀσκοῦντι· τῶν δ' ἐμῶν προγόνων ἀκούω τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα ἅμα τε βασιλέα καὶ ἐλεύθερον γενέσθαι. ταῦτ' οὖν ἀγνοήσας δικαίως, ἔφη, ἔχω τὴν δίκην.

Λεξιλόγιο

- **διαθρυπτόμενος** <διαθρύπτομαι = καυχίεμαι
- **ἀναφυσώμενος** < ἀναφυσῶμαι = περηφανεύομαι

Γ. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφέρετε στη νεοελληνική το απόσπασμα «*Ἐγὼ δ' ἀκούσας τὴν μαντείαν...οὐδὲν κακὸν λαβῶν*».

Μονάδες 10

Γ2. Ποιόν θεωρεί υπεύθυνο ο Κροίσος για τη δύσκολη κατάσταση στην οποία ο ίδιος βρίσκεται;

Μονάδες 10

Γ3 α. «*ἑαυτὸν δὲ ὅστις ἐστὶ πάντα τινὰ ἐνόμιζον ἄνθρωπον εἰδέναί.*»: στο παραπάνω απόσπασμα να βρείτε τρεις αντωνυμίες να γράψετε το είδος τους και την δοτική πληθυντικού στο ίδιο γένος. (μονάδες 3)

Γ3.β. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για κάθε μια από τις παρακάτω λέξεις:

ῥᾶστόν: το επίρρημα στον θετικό βαθμό

τοῦ παιδός: τη δοτική του πληθυντικού αριθμού

κακόν: την αιτιατική πληθυντικού του συγκριτικού βαθμού στο θηλυκό γένος

ἀνεπίεσθην: το γ' πληθυντικό πρόσωπο της Οριστικής του Υπερσυντελικού στην ίδια φωνή

ἀπῆλθον: το β' ενικό πρόσωπο της Προστακτικής του ίδιου χρόνου

λαβῶν: τη γενική ενικού αριθμού στο θηλυκό γένος της μετοχής του Μέλλοντα

ἀγνοήσας: το απαρέμφατο του Ενεστώτα στην άλλη φωνή

(μονάδες 7)

Μονάδες 10

Γ4.α. Να αναγνωριστούν συντακτικά οι παρακάτω λέξεις του αρχαίου κειμένου: **τοῦ παιδός, ὑμῖν, αὐτὸς, ἀναφυσώμενος**. (μονάδες 4)

Γ4.β. «ἐπεὶ γὰρ ἔγνω ἑμαυτὸν μὴ ἰκανὸν ὑμῖν μάχεσθαι, ἀσφαλῶς σὺν τῷ θεῷ ἀπῆλθον καὶ αὐτὸς καὶ οἱ σὺν ἐμοί.» Να μεταφέρετε το χωρίο στον πλάγιο λόγο με εξάρτηση: «Κροίσος μὲν ἔφη...» (μονάδες 6)

Μονάδες 10

